

SXEDIO.G21

7.7.1957: ΚΑΘΩΣ Ο ΜΑΚΑΡΙΟΣ ΠΡΟΤΕΙΝΕΙ ΔΙΜΕΡΕΙΣ ΣΥΝΟΜΙΛΙΕΣ ΣΤΟ ΒΡΕΤΤΑΝΟ ΠΡΩΘΥΠΟΥΡΓΟ ΧΑΡΟΛΝΤ ΜΑΚΜΙΛΛΑΝ ΑΥΤΟΣ ΣΚΕΦΤΕΤΑΙ ΤΗΝ ΔΙΧΟΤΟΜΗΣΗ ΩΣ ΤΗ ΜΟΝΗ ΛΥΣΗ ΚΑΙ ΚΑΤΑΡΤΙΖΕΙ ΣΧΕΔΙΟ ΤΡΙΜΕΡΟΥΣ ΣΥΓΚΥΡΙΑΡΧΙΑΣ ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΟ

Παράλληλα με την προβολή ή υποστήριξη της λύσης ανεξαρτησίας για το Κυπριακό αντί της αυτοκυβέρνησης-αυτοδιάθεσης που πρόβλεπε το σύνταγμα του βρεττανού συνταγματολόγου Λόρδου Ράντιγκλιφ, ο Αρχιεπίσκοπος Μακάριος απευθύνθηκε, ευθύς μετά την απελευθέρωση του από τις Σεϋχέλλες στο βρεττανό πρωθυπουργό Χάρολντ Μακμίλλαν από τον οποίο ζητούσε απ' ευθείας διμερείς συνομιλίες μεταξύ Κυπρίων και αγγλικής Κυβέρνησης με στόχο την εξεύρεση λύσης του κυπριακού.

Με μια μακρά επιστολή στις **27 Μαΐου 1957** προς τον βρεττανό πρωθυπουργό ο Μακάριος παραπονείται παράλληλα για τη συνεχιζόμενη εξορία του στην Αθήνα πράγμα που όπως ανέφερε, δεν του επέτρεπε να έχει άμεση επαφή με τον Κυπριακό λαό.

Ζητούσε ακόμη κατάργη των μέτρων έκτακτης ανάγκης που συνεχίζονταν και τόνιζε ότι σε ενδεχόμενες διμερείς συνομιλίες στόχος θα έπρεπε να ήταν η εφαρμογή της αρχής της αυτοδιάθεσης για τον Κυπριακό λαό, σύμφωνα με το Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών.

Τόνιζε ο Αρχιεπίσκοπος στην επιστολή του που δόθηκε αργότερα στη δημοσιότητα ασκώντας με τον τρόπο αυτό ακόμα μεγαλύτερη πίεση στο βρεττανό πρωθυπουργό μια και ο Μακάριος παρουσιαζόταν πρόθυμος για διάλογο, αλλά χωρίς να αποκαλύπτει αυτό που είχε συζητήσει με τον Έλληνα Πρωθυπουργό Κωνσταντίνο Καραμανλή, ότι δηλαδή ανεξαρτησία για την Κύπρο αποτελούσε την ύστατη γραμμή υποχώρησης:

Αθήναι, **28 Μαΐου 1957**

Πρός τον εντιμώτατον Χάρολντ Μακμίλλαν
πρωθυπουργόν της Κυβερνήσεως της Α. Μ.,
Ντάουνινγκ Στρήητ 10
Λονδίνο SW 1

Κύριε,

1. Ως πνευματικός και δι' εκλογών αναδειχθείς
Εθνικός Ηγέτης του Ελληνικού λαού της Κύπρου,
επιθυμώ να επισύρω την προσοχήν Υμών επί των κάτωθι:

Η Γενική Συνέλευσις των Ηνωμένων Εθνών εν τη
εν Ολομελεία Συνελεύσει της, της **26ης** Φεβρουαρίου
1957, απεδέχθη την υπ' αριθμ. **1013** Απόφασιν έχουσαν ως
ακολουθώς:

Η Γενική Συνέλευσις, εξετάσασα το ζήτημα της
Κύπρου, πιστεύουσα ότι η λύσις του προβλήματος
τούτου απαιτεί ατμόσφαιραν ειρήνης και ελευθερίας
εκφράσεως, εκφράζει την ειλικρινή επιθυμίαν, όπως
εξευρεθή ειρηνική, δημοκρατική και δίκαια λύσις
συμφώνως προς τας αρχάς και τους σκοπούς του Χάρτου
των Ηνωμένων Εθνών και την ελπίδα ότι θ' αναληφθούν
και θα συνεχισθούν διαπραγματεύσεις προς τον
σκοπόν τούτον.

2. Συμφώνως προς την απόφασιν ταύτην ο λαός
της Κύπρου αντέδρασε δι' απλής συμμετοχής προς την
δημιουργίαν ειρηνικής ατμοσφαιρας εν τη νήσω,
εκδηλώνων την επιθυμίαν του να συμμορφωθή προς την
ως άνω απόφασιν. Προς τον σκοπόν τούτον το κίνημα
αντιστάσεως του διέκοψεν όλας του τας επιχειρήσεις,
διακηρύξαν ανακωχήν από **17** Μαρτίου **1957**, προς την
οποίαν έκτοτε με πίστιν και αυστηρότητα
συνεμορφώθη.

3. Η Βρετανική Κυβέρνησις εν Κύπρω, παρά
ταύτα απέτυχε να αναλάβη πάσαν ανάλογον ενέργειαν
επί τω σκοπώ, όπως δημιουργήση την ατμόσφαιραν
ειρήνης και ελευθερίαν εκφράσεως, ήτις επιζητείται
υπό της προμνησθείσης αποφάσεως. Αντιθέτως
διετήρησε τα μέτρα εκτάκτου ανάγκης εν πλήρει ισχύ
και εφαρμογή. Στρατιωτικάί επιχειρήσεις
διεξαγονται εις μεγάλην κλίμακα, συλλήψεις και

φυλακίσεις άνευ δίκης ή κατηγορίας συνεχίζονται, ενώ χρησιμοποιούνται μέθοδοι ανηκούστου βαναυσότητος εις αύξοντα συνεχώς βαθμόν.

4. Η απόφασις των Ηνωμένων Εθνών ουσιαστικώς σκοπεύει σαφώς ανάλογον κίνησιν αμφοτέρων διά την δημιουργίαν της προειρημένης ατμοσφαιρας. Επιβάλλεται όθεν, εις την Κυβέρνησιν της Κύπρου, να τερματίση όλα τα έκτακτα μέτρα, αίτινα πέραν του καταπιεστικού των χαρακτήρος και των σοβαρών συνεπειών, ας περικλείουν, παρεμποδίζουν την ελευθερίαν του λόγου, και διά της απαγορεύσεως της παρουσίας μου εν Κύπρω εμποδίζουν την αναγκαίαν προσωπικήν μου επαφήν με τον Κυπριακόν Λαόν, τον οποίον εκπροσωπώ.

5. Επιθυμία μου είναι να πράξω παν το δυνατόν επί τω σκοπώ, όπως δοθή αποτέλεσμα εις την ως είρηται απόφασιν των Ηνωμένων Εθνών. Επιθυμώ όθεν, να καταστήσω σαφές ότι εν τη προσπαθεία επιλύσεως του προβλήματος εν πνεύματι καλής θελήσεως και αμοιβαίας κατανοήσεως και επί των παρεχομένων υπό της αποφάσεως συνθηκών, ως ανεφέρθησαν εν παραγράφω 4 της παρούσης, είμαι έτοιμος και επιθυμώ να λάβω μέρος επ' ωφελεία του λαού της Κύπρου εις διμερείς συνομιλίαις επί τη βάσει της Αρχής της Αυτοδιαθέσεως συμφώνως προς τον Χάρτην των Ηνωμένων Εθνών.

Διατελών, Κύριε, διαπρύσιος
προς κύριον ευχέτης, υπέρ Υμών
ΜΑΚΑΡΙΟΣ
Αρχιεπίσκοπος και Εθνάρχης Κύπρου

(Μεταγλώττιση)

"Η Γενική Συνέλευση, αφού εξέτασε το ζήτημα της Κύπρου, πιστεύουσα ότι η λύση του προβλήματος αυτού απαιτεί ατμόσφαιρα ειρήνης και ελευθερίας έκφρασης, εκφράζει την ειλικρινή επιθυμία, όπως εξευρεθεί ειρηνική, δημοκρατική και δίκαιη λύση σύμφωνα προς τις αρχές και τους σκοπούς του Χάρτου των Ηνωμένων Εθνών και την ελπίδα ότι θ' αναληφθούν

και θα συνεχισθούν διαπραγματεύσεις προς τον σκοπό αυτό.

2. Σύμφωνα προς την απόφαση αυτή ο λαός της Κύπρου αντέδρασε με απλή συμμετοχή προς τη δημιουργία ειρηνικής ατμόσφαιρας στη νήσο, εκδηλώνοντας την επιθυμία του να συμμορφωθεί προς την ως άνω απόφαση. Προς τον σκοπό αυτό το κίνημα αντίστασης του διέκοψε όλες του τις επιχειρήσεις, διεκήρυξε ανακωχή από 17 Μαρτίου 1957, προς την οποία έκτοτε με πίστη και αυστηρότητα συμμορφώθηκε.

3. Η Βρετανική Κυβέρνηση στην Κύπρο, παρ' όλ' αυτά απέτυχε να αναλάβει κάθε ανάλογη ενέργεια με σκοπό, όπως δημιουργήσει την ατμόσφαιρα ειρήνης και ελευθερία έκφρασης, η οποία επιζητείται από την απόφαση που αναφέρθηκε. Αντίθετα διατήρησε τα μέτρα έκτακτης ανάγκης σε πλήρη ισχύ και εφαρμογή. Στρατιωτικές επιχειρήσεις διεξάγονται σε μεγάλη κλίμακα, συλλήψεις και φυλακίσεις χωρίς δίκη ή κατηγορία συνεχίζονται, ενώ χρησιμοποιούνται μέθοδοι ανήκουστης βαναυσότητας σε αύξοντα συνεχώς βαθμό.

4. Η απόφαση των Ηνωμένων Εθνών ουσιαστικά αποσκοπεί σαφώς ανάλογη κίνηση και των δύο για τη δημιουργία της ατμόσφαιρας που αναφέρθηκε προηγουμένως. Επιβάλλεται ως εκ τούτου, στην Κυβέρνηση της Κύπρου, να τερματίσει όλα τα έκτακτα μέτρα, τα οποία πέραν του καταπιεστικού των χαρακτήρα και των σοβαρών συνεπειών, τις οποίες περικλείουν, παρεμποδίζουν την ελευθερία του λόγου, και με την απαγόρευση της παρουσίας μου στην Κύπρο εμποδίζουν την αναγκαία προσωπική μου επαφή με τον Κυπριακό Λαό, τον οποίον εκπροσωπώ.

5. Επιθυμία μου είναι να πράξω κάθε τι το δυνατό με σκοπό, όπως δοθεί αποτέλεσμα στην απόφαση των Ηνωμένων Εθνών. Επιθυμώ όθεν, να καταστήσω σαφές ότι στην προσπάθεια επίλυσης του προβλήματος σε πνεύμα καλής θέλησης και αμοιβαίας κατανόησης και στις συνθήκες που παρέχονται από την απόφαση, όπως

ανεφέρθηκαν στην παράγραφο 4 της παρούσης (επιστολής), είμαι έτοιμος και επιθυμώ να πάρω μέρος προς όφελος του λαού της Κύπρου σε διμερείς συνομιλίες στη βάση της Αρχής της Αυτοδιάθεσης σύμφωνα προς το Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών.

Ο Μακμίλλαν απάντησε στο Μακάριο χωρίς χρονοτριβή απορρίπτοντας μια, μια τις θέσεις του και ιδιαίτερα την πρόταση του για απ' ευθείας συνομιλίες με τη Βρετανική Κυβέρνηση,

Ο Μακμίλλαν επέμενε στη θέση της Βρετανικής Κυβέρνησης γκα συνομιλίες στο σχέδιο Ράνιγκλιφ τονίζοντας ότι θέμα αυτοδιάθεσης θα μπορούσε να εξετασθεί αφού λειτουργούσε πρώτα η αυτοκυβέρνηση.

Ανέφερε ο Μακμίλλαν στην επιστολή του προς τον Αρχιεπίσκοπο Μακάριο που διεβιβάσθη από το βρετανό πρεσβευτή στην Αθήνα Ρότζερ Άλλεν, προς το Ζήνωνα Ρωσσίδη ως αντιπρόσωπο του Μακαρίου στην Αθήνα (Ζήνωνα Ρωσσίδη, το Κυπριακό πρόβλημα-μεταγλώττιση από μετάφραση του αγγλικού κειμένου στη δημοτική):

30 Μαΐου 1957

Κύριον Ζήνωνα Ρωσσίδη,
Ενταύθα

Αγαπητέ Κύριε Ρωσσίδη,

Στις **28** Μαΐου μου ενεχειρήσατε επιστολή του Αρχιεπισκόπου Μακαρίου που απευθυνόταν στον Πρωθυπουργό του Ηνωμένου Βασιλείου, την οποία ως με πληροφόρησατε θα δημοσιεύσετε στις **30** Μαΐου. Αυτή υποβλήθηκε δεόντως στον προορισμό της. Μου δόθηκαν οδηγίες να επιφέρω τις ακόλουθες παρατηρήσεις σε απάντηση της.

1. Η θέση της Κυβέρνησης της Α. Μ. έναντι της απόφασης που λήφθηκε από τη Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών, όσον αφορά το πρόβλημα της Κύπρου, καθορίστηκε τότε από τον αρχηγό της Βρετανικής αντιπροσωπείας στα Ηνωμένα Έθνη, υπουργό Νομπλ, περίληψη της ανακοίνωσης του οποίου σας επισυνάπτω.

2. Η Κυβέρνηση της Α. Μ. δεν μπορεί να αποδεχθεί τον ισχυρισμό του Αρχιεπισκόπου ότι απέτυχε να πάρει κάποια ενέργεια προς δημιουργία "ατμόσφαιρας ειρήνης". Αντίθετα έδωσε διάψευση απόδειξη της επιθυμίας της, προς επίτευξη ικανοποιητικής λύσης του κυπριακού προβλήματος και δημιουργία, προς τούτο καλύτερης ατμόσφαιρας συνδιαλλαγής. Αποδέχθηκε τις εποικοδομητικές προτάσεις για αυτοκυβέρνηση που περιέχονται στην έκθεση του Λόρδου Ράνιγκλιφ. Διέταξε την επάνοδο του Αρχιεπισκόπου από την εξορία. Στην Κύπρο οι κανονισμοί ασφάλειας χαλαρώθηκαν ή ήρθαν σε όλες τις περιπτώσεις, όπου αυτό ήταν δυνατό να γίνει χωρίς βλάβες και κατέστη σαφές ότι θα επέλθουν περαιτέρω χαλαρώσεις μόλις το επιτρέψουν οι συνθήκες. Η Κυβέρνηση της Α. Μ. ανακοίνωσε επίσης ότι επιθυμεί να αποδεχθεί τις καλές υπηρεσίες ενός επί μέρους διαιτητή μεταξύ των τριών ενδιαφερόμενων Κυβερνήσεων στο πρόσωπο του Γενικού Γραμματέα του ΝΑΤΟ.

3. Η Κυβέρνηση της Α. Μ. λυπάται διότι δεν υπήρξε ανταπόκριση συμμετοχής από τον Αρχιεπίσκοπο προς βελτίωση της ατμόσφαιρας. Αφότου επανήλθε από την εξορία προέβη σε αριθμό δημόσιων ανακοινώσεων στις οποίες αναφέρει ότι απορρίπτει τις προτάσεις για αυτοκυβέρνηση της Κύπρου, οι οποίες εξαγγέλθηκαν από την Κυβέρνηση της Α. Μ. στις 19 περασμένου Δεκεμβρίου, ότι αρνείται το δικαίωμα συμμετοχής της Τουρκικής μειονότητας σε αποτελεσματικές συζητήσεις για το μέλλον της Κύπρου και ότι θα εξαρτήσει τη συμμετοχή του σε συζητήσεις από του αν θα του επιτραπεί η επάνοδος στην Κύπρο χωρίς επιβολή σ' αυτόν να αποκηρύξει την τρομοκρατία στη νήσο. Οι ανακοινώσεις αυτές βεβαίως, δεν βελτίωσαν τις προσδοκίες για μια συμφωνημένη διευθέτηση από κοινού.

4. Εφόσον παραμένει η απειλή επανάληψης της τρομοκρατίας, η Κυβέρνηση της Κύπρου θα αποτύγχανε στο καθήκον της, εάν διέκοπτε τις προσπάθειες της

προς ανεύρεση και σύλληψη των γνωστών τρομοκρατών, οι οποίοι υπάρχουν ακόμη σε μεγάλο αριθμό και δεν εξέλεξαν ακόμη την ασφαλή απομάκρυνση τους που προσφέρθηκε σ' αυτούς. Εάν η τρομοκρατία στην Κύπρο επαναληφθεί, ο Αρχιεπίσκοπος θα έφερε βαριά ευθύνη έναντι της παγκόσμιας κοινής γνώμης για κάθε επάνοδο απώλεια ζωής, με την άρνηση του να καταδικάσει τη χρήση βίας για πολιτικούς σκοπούς. Στην υφιστάμενη κατάσταση θα ήταν ασυμβίβαστο με τις ευθύνες της για την Κυβέρνηση της Κύπρου καθώς επίσης με τις ανάγκες μιας ειρηνικής ατμόσφαιρας και ελευθερίας έκφρασης, όπως εκφράζονται στην απόφαση των Ηνωμένων Εθνών και εάν επιτρέπετο στον Αρχιεπίσκοπο Μακάριο να επανέλθει στην Κύπρο.

5. Οσον αφορά την τελευταία παράγραφο της επιστολής του Αρχιεπισκόπου, η Κυβέρνηση της Α. Μ. κατέστησε πάντοτε σαφές ότι ανησυχεί για την επίλυση του προβλήματος αυτού "σε πνεύμα καλής θέλησης και αμοιβαίας κατανόησης". Εξ άλλου δεν μπορεί να αποδεχθεί την πρόταση του ότι το μέλλον της Κύπρου θα πρέπει να αποφασισθεί με διμερείς συνομιλίες μεταξύ του και αυτής. Αλλά και ευρύτερα συμφέροντα είναι δίκαιο να ληφθούν υπόψη κατά τις συζητήσεις. Οπως λέχθηκε προηγουμένως, θα ήταν ευτυχής (η Κυβέρνηση της Α. Μ.) να εξετάσει τις απόψεις κάθε ατόμου ή επιτροπής, στην Κύπρο, περιλαμβανομένου του Αρχιεπισκόπου, στις προτάσεις αυτοκυβέρνησης, οι οποίες υποβλήθηκαν με την έκθεση του Λόρδου Ράντιγκλιφ. Ως προς την αυτοδιάθεση η θέση της εκτέθηκε στην ανακοίνωση του Υπουργείου Αποικιών στις 19 Δεκεμβρίου 1956.

6. Εφόσον κατέστη γνωστό ότι η επιστολή του Αρχιεπισκόπου θα δοθεί στη δημοσιότητα το απόγευμα της 30ης Μαΐου, η παρούσα ανακοίνωση θα δοθεί επίσης στον τύπο την ίδια ημερομηνία.

Ειλικρινώς υμέτερος
Ρότζερ Άλλεν

Οι προσπάθειες του Μακαρίου για να πείσει το

Μακμίλλαν να προσέλθει σε διμερείς διαπραγματεύσεις με αυτόν συνεχίστηκαν και τους επόμενους δύο μήνες. Τέτοιες επιστολές έστειλε στο Μακμίλλαν στις **26** Ιουνίου και μια δεύτερη στις **6** Ιουλίου **1957**. Μια τρίτη έστειλε στο Μακμίλλαν μέσω και πάλι του Ζήνωνα Ρωσσίδη στις **20** Ιουλίου. Οι απαντήσεις όμως του Μακμίλλαν ήταν πάντοτε αρνητικές.

Στην τελευταία επιστολή (**20** Ιουλίου) με την οποία και τερματίστηκε ο διάλογος Μακαρίου-Μακμίλλαν που επέδωσε ο Ζήνων Ρωσσίδης στο Βρετανό πρεσβευτή Ρότζερ Άλλεν ανέφερε:

" Αγαπητέ Σερ Ρότζερ

Σας ευχαριστώ διά την επιστολήν σας της **6ης** Ιουλίου (με την οποία απερρίπτετο και πάλι η πρόταση του Μακαρίου για έναρξη διμερών διαπραγματεύσεων σύμφωνα προς το ψήφισμα του ΟΗΕ) της οποίας το περιεχόμενον ετέθη δεόντως υπόψιν του Αρχιεπισκόπου Μακαρίου. Λυπούμεθα διότι διαφωνούμε ως προς την ερμηνείαν του ψηφίσματος των Ηνωμένων Εθνών. Χωρίς να επιθυμούμεν να εισέλθωμεν εις συζήτησιν επί του σημείου τούτου, δυνάμεθα να παρατηρήσωμεν ότι η εν Λονδίνω τριμερής διάσκεψις του **1955** συνεκλήθη διά "πολιτικά και αμυντικά ζητήματα επηρεάζοντα την ανατολικήν Μεσόγειον, περιλαμβανομένης και της Κύπρου και ότι, ούτε η διάσκεψις εκείνη, ούτε οιαδήποτε επαφαί, μεταξύ των αναφερομένων εις την επιστολήν σας Κυβερνήσεων, απετέλουν υπο οιαδήποτε έννοιαν "διαπραγματεύσεις", ούτε έκτοτε ανεφέρθησαν ως τοιαύται.

Όσον αφορά την παρατήρησιν σας, ότι ο Αρχιεπίσκοπος δεν παραδέχεται ότι οι Τούρκοι της Κύπρου έχουν δικαίωμα να εκφέρουν τας απόψεις των επί του μέλλοντος της νήσου, τονίζω ότι- ως επαρκώς κατέστη σαφές εις την επιστολήν της **6ης** Ιουλίου- ο Αρχιεπίσκοπος φρονεί ότι η μειονότης δεν πρέπει, μετέχουσα συνομιλιών επί του μέλλοντος της Κύπρου, να έχη φωνήν ίσην με εκείνην της πλειονότητος, της

οποίας ούτω η θέλησις θα παρημποδίζετο.

Οθεν ο Αρχιεπίσκοπος δεν ηρνήθη εις τους Τούρκους κυπρίους το δικαίωμα να έχουν ως μειονότης φωνήν ανάλογον προς το ποσοστόν, το οποίον αντιπροσωπεύουν επί του πληθυσμού της Κύπρου"

(Μεταγλώττιση)

"Αγαπητέ Σερ Ρότζερ

Σας ευχαριστώ για την επιστολή σας της 6 Ιουλίου (με την οποία απορριπτόταν και πάλι η πρόταση του Μακαρίου για έναρξη διμερών διαπραγματεύσεων σύμφωνα προς το ψήφισμα του ΟΗΕ) το περιεχόμενο της οποίας τέθηκε δεόντως υπόψη του Αρχιεπισκόπου Μακαρίου. Λυπούμαστε διότι διαφωνούμε ως προς την ερμηνεία του ψηφίσματος των Ηνωμένων Εθνών. Χωρίς να επιθυμούμε να εισέλθουμε σε συζήτηση στο σημείο αυτό, μπορούμε να παρατηρήσουμε ότι η τριμερής διάσκεψη του Λονδίνου του 1955 συγκλήθηκε για "πολιτικά και αμυντικά ζητήματα που επηρεάζουν την ανατολική Μεσόγειο, περιλαμβανομένης και της Κύπρου και ότι, ούτε η διάσκεψη εκείνη, ούτε οποιεσδήποτε επαφές, μεταξύ των Κυβερνήσεων που αναφέρονται στην επιστολή σας, αποτελούσαν υπό οποιαδήποτε έννοια "διαπραγματεύσεις", ούτε έκτοτε αναφέρθηκαν ως τέτοιες.

Όσον αφορά την παρατήρησή σας, ότι ο Αρχιεπίσκοπος δεν παραδέχεται ότι οι Τούρκοι της Κύπρου έχουν δικαίωμα να εκφέρουν τις απόψεις τους στο μέλλον της νήσου, τονίζω ότι- ως επαρκώς κατέστη σαφές στην επιστολή της 6 Ιουλίου- ο Αρχιεπίσκοπος φρονεί ότι η μειονότητα δεν πρέπει, μετέχουσα σε συνομιλίες στο μέλλον της Κύπρου, να έχει φωνή ίση με εκείνη της πλειονότητας, της οποίας έτσι η θέληση θα παρεμποδιζόταν.

Ετσι ο Αρχιεπίσκοπος δεν αρνήθηκε στους Τούρκους κυπρίους το δικαίωμα να έχουν ως μειονότητα φωνήν ανάλογη προς το ποσοστό, το οποίο

αντιπροσωπεύουν στον πληθυσμό της Κύπρου".

Ενώ πλησίαζε η έναρξη των εργασιών της Γενικής Συνέλευσης του ΟΗΕ με την Ελλάδα και τον Μακάριο να είναι αποφασισμένοι να καταφύγουν και πάλι στη διεθνή κοινότητα, με στόχο πιο ισχυρό και σαφές ψήφισμα, ο Μακμίλλαν άρχισε να αντιλαμβάνεται ότι χρειαζόταν και πάλι μια εντυπωσιακή ενέργεια, ώστε να ανακόψει την πορεία των Ελλήνων που τώρα είχαν στο ενεργητικό τους και το Μακάριο ο οποίος ήταν αποφασισμένος, με το αζημείωτο, να μεταβεί στα Ηνωμένα Έθνη, και να βοηθήσει τις προσπάθειες της Ελλάδας με το όσο κύρος είχε αποκτήσει με τη διεθνή του προβολή.

Παράλληλα τα πράγματα δεν ήταν και τόσο ρόδινα για τη Βρετανία, γιατί στο διάστημα αυτό το κύμα εναντίον του αποικισμού άρχισε να ογκούται.

Έτσι ο Μακμίλλαν κάλεσε τον Κυβερνήτη της Κύπρου Σερ Τζων Χάρτιγκ στο Λονδίνο στις **7 Ιουλίου 1957**.

Όπως αποκαλύπτει στα απομνημονεύματα του ο Μακμίλλαν αυτή την περίοδο στη σκέψη του επικρατούσε η ιδέα ότι "ίσως ο διαμελισμός ήταν η μόνη λύση", αλλά μια τέτοια λύση σίγουρα δεν θα ευνοούσαν ούτε ο Μακάριος ούτε και η Ελλάδα.

Στις επαφές του Μακμίλλαν με το Χάρτιγκ και τους άλλους συνεργάτες του καταρτίστηκε τελικά κάποιο σχέδιο, που άρεσε πολύ στους στρατηγούς. Σύμφωνα με το σχέδιο, όπως αναφέρει ο Μακμίλλαν αυτό προέβλεπε:

ΠΡΩΤΟ: Διατήρηση βρετανικής κυριαρχίας πάνω σε βρετανικές βάσεις.

ΔΕΥΤΕΡΟ: Τριμερής συγκυριαρχία της Βρετανίας, της Ελλάδας και της Τουρκίας, οι οποίες θα ήταν υπεύθυνες για το διοριζόμενο Κυβερνήτη για τις εξωτερικές υποθέσεις και για ορισμένα άλλα θέματα. Αποτυχία των τριών χωρών να συμφωνήσουν στην εκλογή του Κυβερνήτη αυτό θα παραπεμπόταν στο ΝΑΤΟ.

ΤΡΙΤΟ: Δημιουργία δύο Βουλών, μιας ελληνικής και μιας τουρκικής, για κοινοτικά θέματα, ο δε

Κυβερνήτης θα βοηθείτο στην εκτέλεση των καθηκόντων του από έξι Έλληνες και δυο Τούρκους Υπουργούς που θα επιλέγονταν από τις αντίστοιχες Βουλές.

Στα χαρτιά το σχέδιο ήταν πολύ καλό και ικανοποιούσε τους Άγγλους. Ομως στην πράξη έκπρεπε να εξασφάλιζε και τη συγκατάθεση των ενδιαφερομένων μερών.

Κάτι τέτιο θα μπορούσε να γίνει μόνο σε μια νέα τριμερή διάσκεψη μεταξύ Αγγλίας, Ελλάδας και Τουρκίας. Από τουρκικής πλευράς οι Άγγλοι δεν είχαν καμιά έγνοια. Το σχέδιο ήταν κομμένο και ραμμένο στα μέτρα της Τουρκίας, η οποία ενώ δεν είχε κανένα δικαίωμα στην Κύπρο τώρα της προσφερόταν συγκυριαρχία.

Οι δεσμοί της Βρετανίας με την Τουρκία αυτή την περίοδο βρίσκονταν σε πολύ ψηλό σημείο, ο δε πρωθυπουργός της Τουρκίας, Ατνάν Μεντερές δεν έχανε ευκαιρία να το διαλαλεί. Είναι χαρακτηριστική περικοπή της ομιλίας του στην πόλη Προύσα λίγες εβδομάδες προηγουμένως, στις αρχές του Μαΐου του **1957:**

"Οι σχέσεις μας με την Αγγλία είναι άριστες. Θεωρώ αναγκαία για τη διατήρηση της ειρήνης στην Ανατολική Μεσόγειο και την ασφάλεια της πατρίδας, τη σύσφιγξη και συνέχιση περαιτέρω των καλών αυτών σχέσεων. Το ίδιο συμβαίνει και όσον αφορά τις σχέσεις μας με την Αμερική.

Θα σας πω αξιότιμοι συμπατριώτες την ακόλουθη αλήθεια: Όταν πηγαίναμε για πρώτη φορά στο Λονδίνο για να συζητήσουμε το Κυπριακό ζήτημα, η πολιτική της αγγλικής Κυβέρνησης συνοψιζόταν σε αυτονομία για πέντε ή περισσότερα χρόνια και ύστερα τη διενέργεια δημοψηφίσματος. Αν από τότε επήλθε μεταβολή στη στάση της αγγλικής Κυβέρνησης, αυτή σημειώθηκε υπέρ της τουρκικής πολιτικής και της τουρκικής πατρίδας. Και η μεταβολή αυτή είναι η ακόλουθη: Η Αγγλία είναι υπέρ της διχοτόμησης. Προέβη σε σαφείς δηλώσεις και έδωσε διαβεβαιώσεις

στην Κυβέρνηση μας. Συνεπώς δεν πρέπει να πιστεύουμε στην καλή πίστη των επωφελούμενων του θορύβου αυτού για να ισχυρισθούν και υποβάλλουν ότι η αγγλική πολιτική μεταβάλλεται σε βάρος μας".

Κύριο εμπόδιο στην προώθηση μιας τριμερούς ήταν βασικά η Ελλάδα και ο Μακάριος που με κανένα τρόπο δεν ήθελα να ξαναπέσουν στην παγίδα. Ο ίδιος ο Μακάριος είχε αγωνισθεί πολύ σκληρά το θέρος του **1955** για να αποφύγει η Ελλάδα την πρώτη τριμερή, γιατί αναμιγνυόταν η Τουρκία στα εσωτερικά της Κύπρου και τώρα ήταν και πάλι αποφασισμένος να την καταπολεμήσει.

Πριν ακόμα αρχίσει τις βολιδοσκοπήσεις της η Βρετανική Κυβέρνηση άφησε να διαρρεύσουν οι πληροφορίες για τις προθέσεις της, να συγκαλέσει τριμερή, για να δει τις αντιδράσεις. Ο Μακάριος δεν καθυστέρησε καθόλου για να απορρίψει μια τέτοια πρόταση, έστω και αν στηριζόταν ακόμα σε φήμες:

" Θεωρώ ως στερουμένην σοβαρότητας τας τοιαύτας πληροφορίας, αίτινες γράφονται προς βολιδοσκοπήσιν των ελληνικών διαθέσεων". (Θεωρώ ότι στερούνται σοβαρότητας οι τέτοιες πληροφορίες οι οποίες γράφονται προς βολιδοσκοπήση των ελληνικών διαθέσεων)

Οι Αγγλοι ζήτησαν τη βοήθεια της Αμερικής στην προσπάθεια τους να πλασάρουν τη νέα τριμερή και ιδιαίτερα να πεισθεί η ελληνική Κυβέρνηση να μετάσχει σ' αυτήν.

Ο αμερικανός υπουργός Εξωτερικών οι Φόστερ Ντάλλες που πήγε στο Λονδίνο στις αρχές Αυγούστου για συνομιλίες με το βρετανό συνάδελφο του πάνω στα θέματα του αποπλισμού, έδειξε κατανόηση καθ' ον χρόνο στην Αθήνα ο αμερικανός πρεσβευτής Τζορτζ Άλλεν είχε αρχίσει επαφές με τον υπουργό Εξωτερικών Ευάγγελο Αβέρωφ.

Ανεπίσημα η Ελλάδα απέρριψε αρχικά την πρόταση για τριμερή διά του ραδιοσταθμού των Αθηνών, ο οποίος στις **6** Αυγούστου **1957** χαρακτήρισε "την πληροφορία" για πραγματοποίηση τέτοιας διάσκεψης σύμφωνα με το "Μπι Μπι Σι" σαν "άχρηστη και

ανέωφελη".

Οι επαφές για πλασάρισμα της τριμερούς συνεχίστηκαν όλο τον Αύγουστο, η δε Ελλάδα παρουσιάστηκε τελικά πρόθυμη να μετάσχει προβάλλουσα ως δικαιολογία ότι δεν παρεχόταν εγγύηση για επιτυχία της, όπως συνέβη στην πρώτη διάσκεψη που είχε προετοιμασθεί κατάλληλα, και γιατί δεν ήταν διατεθειμένη να περιπέσει σε ένα δεύτερο σφάλμα όπως είχε συμβεί το 1955.

Η Ελληνική απορριπτική απάντηση δόθηκε επίσημα στη Βρετανία στις 29 Αυγούστου και την καθόρισε δημόσια ο πρωθυπουργός Κωνσταντίνος Καραμανλής στις 5 Σεπτεμβρίου 1957.

Μιλώντας σε ομάδα 50 ξένων δημοσιογράφων και ραδιοσχολιαστών, ο Καραμανλής είπε ότι η Ελλάδα ήταν πρόθυμη να συζητήσει το μέλλον της Κύπρου "μεθ' οιοδήποτε και οπουδήποτε" αρκεί να υπήρχε καλή θέληση.

Σαν ρωτήθηκε για την τριμερή διάσκεψη πρόσθεσε:

" Εάν δεν σχεδιασθή ορθώς, διεθνής διάσκεψις επί του Κυπριακού δυνατόν ατύτη να προξενήση βλάβην μάλλον παρά να ωφελήση τα ενδιαφερόμενα Εθνη. Το νά συνέλθωμεν διά να διαπιστώσωμεν απλώς τας διαφοράς μας, θα είναι τόσον άφρον, όσον και ανωφελές. Η Ελλάς θα παραστή εις οιανδήποτε διάσκεψιν, επί του Κυπριακού ζητήματος, εκ μέρους των Κυπρίων. Τοιαύτη διάσκεψις, πρέπει να αποβλέπη εις επίλυσιν του ζητήματος και ουχί εις διερεύνησιν λύσεως".

(Μεταγλώττιση)

" Εάν δεν σχεδιασθεί ορθά, διεθνής διάσκεψη επί του Κυπριακού δυνατόν αυτή να προξενήσει βλάβη μάλλον παρά να ωφελήσει τα ενδιαφερόμενα Εθνη. Το νά συνέλθουμε για να διαπιστώσουμε απλώς τις διαφορές μας, θα είναι τόσο άφρον, όσο και ανωφελές. Η Ελλάδα θα παραστεί σε οποιανδήποτε διάσκεψη, στο Κυπριακό ζήτημα, από μέρους των Κυπρίων. Τέτια διάσκεψη,

πρέπει να αποβλέπει σε επίλυση του ζητήματος και όχι σε διερεύνηση λύσης".

Ο Καραμανλής απέρριψε επίσης την ιδέα του διαμελισμού γιατί όπως είπε "οιοσδήποτε διαμελισμός θα συνεπάγεται σε ανταλλαγή πληθυσμών και θα καταστρέψει την οικονομική ζωή της νήσου"

Πρόσθεσε:

"Η Ελλάς δεν αποκλείει λύσιν ανεξαρτησίας της νήσου, ως υστάτην καταφυγήν, νοουμένου ότι αυτή θα είναι δεκτή υπ' αυτών τούτων των Κυπρίων".

(Μεταγλώττιση)

"Οποιοσδήποτε διαμελισμός θα συνεπάγεται σε ανταλλαγή πληθυσμών και θα καταστρέψει την οικονομική ζωή της νήσου.

"Η Ελλάδα δεν αποκλείει λύση ανεξαρτησίας της νήσου, ως υστάτη καταφυγή, νοουμένου ότι αυτή θα είναι δεκτή από τους ίδιους τους Κυπρίους".

Έτσι ο Καραμανλής έκλεισε μια και καλή την πόρτα της Τριμερούς και άνοιξε εκείνην της ανεξαρτησίας και επίσημα και δημόσια πλέον, ενώ ετοιμαζόταν για την επόμενη συζήτηση της προσφυγής της Κύπρου-την τέταρτη μέχρι στιγμής και την τρίτη από την έναρξη του αγώνα της ΕΟΚΑ.